

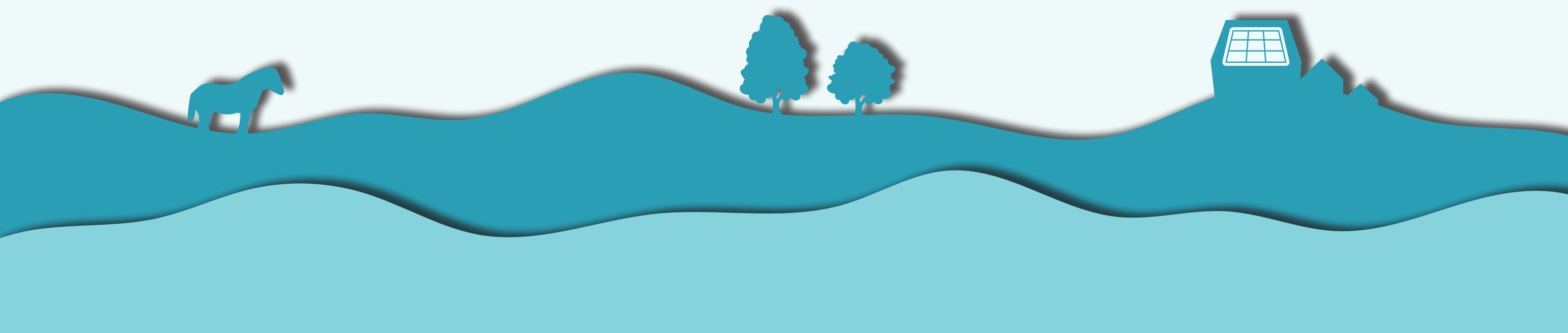
2

HOOFDSTUK

Landschapsvisie

2040

Rondleiding door het Pajottenland van de toekomst

Welkom op onze rondleiding door het Pajottenland van de toekomst

Welkom in het Pajottenland van 2040! Onze reisleader Pieter leidt je met plezier rond en geeft tekst en uitleg bij de integratie van hernieuwbare energie in het Pajotse landschap en leven.

We starten onze wandeling in het verstilde binnenland, op een dorpsplein in het hartje van het Pajottenland.

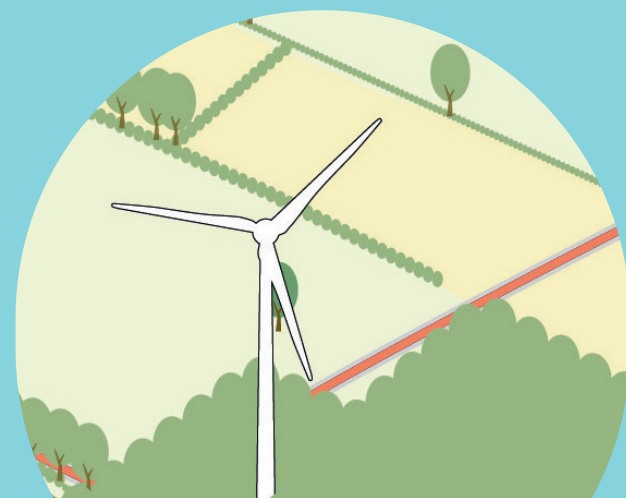
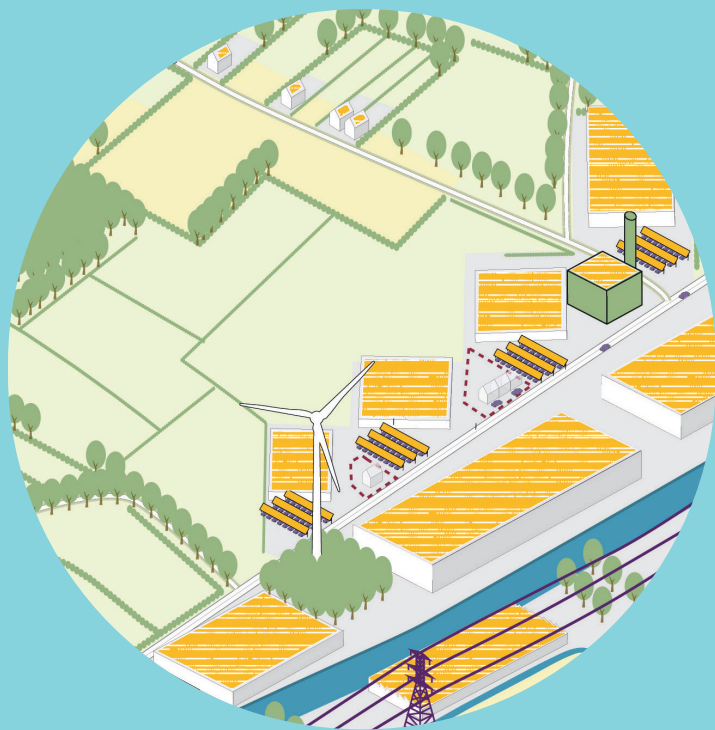
"Het dak van het gemeentehuis en de school is voorzien van zonnepanelen. Ze werden een vijftiental jaar geleden geplaatst door een burgercoöperatie op initiatief van enkele dorpsbewoners. Omdat hun eigen daken niet geschikt waren voor een PV-installatie kunnen ze op deze manier toch hun eigen groene stroom produceren", vertelt Pieter. Wanneer we verder wandelen doorheen het dorp valt het ons op dat bijna alle woningen en gebouwen voorzien zijn van zonnepanelen. "Voor de verwarming van hun woningen maken de inwoners hier in de dorpskern gebruik van het warmtenet, dat gevoed wordt met ondiepe geothermie of warmte uit de bodem."

We vervolgen onze weg naar de rand van het dorp. Hier staan de huizen verder uit elkaar en komen we meer en meer in de open ruimte terecht. "Hier vind je de sporthal. Boven de grote parking installeerde de gemeente tien jaar geleden een solar carport of zonneafdak. Toen reden de mensen vooral nog met een diesel- of benzinewagen. De aanleg van het zonneafdak toen was heel vooruitstrevend, omdat je tijdens het sporten je elektrische wagen makkelijk kon opladen. Gelukkig liggen de diesel- en benzine-wagens al een tijdje achter ons en is de elektrische wagen

geen rariteit meer", licht de gids toe. "De verspreide woningen die je hier en daar in de verte ziet piepen achter de vele heuvels voorzien niet alleen in hun eigen elektriciteit, maar ook in hun warmte op een duurzame manier. Sommigen gebruiken lucht/waterwarmtepompen, anderen ondiepe geothermie, maar allemaal aangedreven door elektriciteit van hun zonnepanelen".

We stappen verder langs het veld van fruitboer Kris, waar zonnepanelen als een scherm boven de frambozen staan. "Deze zonnepanelen of agrivoltaïcs beschermen het kleinfruit tegen zon en hagel. Bovendien zijn de nachten onder de panelen minder koud en de dagen minder warm. Dit komt de kwaliteit van de teelt ten goede: we hebben mooie en vooral lekkerdere frambozen", gaat Pieter verder. "De landbouwers leveren de elektriciteit van de zonnepanelen aan de gezinnen in de buurt."

Tijdens onze wandeling komen we nog verschillende landbouwbedrijven tegen. Bijna allemaal zetten ze op de één of andere manier in op zonne-energie. "Sommige landbouwbedrijven opteerden voor andere bronnen van hernieuwbare energie. Zo vind je wat verder enkele grote landbouwbedrijven die samen geïnvesteerd hebben in een middelgrote windturbine op hun erf. Ook hier gaat de elektriciteit naar de dorpsbewoners. Een veeteeltbedrijf aan de andere kant van het dorp koos dan weer voor een pocketvergister, om zo de mest van de runderen om te zetten in duurzame warmte", voegt Pieter eraan toe.

Onze gids wijst ons op de grote hoeveelheid aan kleine landschapselementen op onze route. De voorbije 20 jaar werd er een heus Pajots hagenplan uitgerold. Gebiedsdekkende beheerplannen zagen het licht en achterstallig beheer en aanplant van heel wat nieuwe houtkanten werden uitgevoerd. "Door de bijkomende aanplant van kleine landschapselementen versterkt het hagenplan het kleinschalige karakter van het landschap. Dit draagt ook bij aan de vorming van een fijnmazig ecologisch netwerk", verduidelijkt onze reisleader. "Delen van de beekvalleien zijn bebost en krijgen nu een natuurbeheer. Ook percelen met grote erosieproblemen zijn ondertussen herbebost. Het beheer van al dit groen levert snoeihout op, dat na verwerking tot gedroogde houtsnippers ingezet kan worden voor duurzame warmte door verbranding. Daarnaast experimenteren we vandaag ook al volop om deze houtsnippers in te zetten in een circulaire economie."

Stevig doorstappend, zijn we intussen aangekomen bij de dynamische rand van het Pajottenland. De idyllische open ruimtes en landelijke dorpskernen maken stilaan plaats voor een dichtere bebouwing en infrastructuur, met veel bedrijvigheid. "De volledige wijk die we hier zien, wordt verwarmd dankzij restwarmte van het bedrijf dat daar ligt en de warmte afkomstig uit de afvalwaterzuivering die zich achter het bedrijf bevindt. Dit was het eerste collectieve warmtenet dat in het Pajottenland aangelegd werd", geeft Pieter aan. "Voorheen zorgde iedereen hier voor zijn eigen warmte met installaties die op fossiele brandstoffen draaiden, zoals gas en stookolie.

Vandaag wordt warmte die anders in het niets opgaat op een duurzame manier ingezet."

Onze gids troont ons mee naar een cluster van grootschalige windturbines: een windlandschap. "In de periode 2015-2021 waren er - terecht - heel wat bezorgdheden over de inplanting van windturbines in het Pajotse landschap. Dankzij de Landschapsvisie 2040 van het project Opgevekt Pajottenland kunnen er enkel grootschalige windturbines geplaatst worden op goed doorzichte locaties die ze 'windkansgebieden' noemen. En dit kan ook niet zomaar: er zijn heel wat randvoorwaarden aan verbonden. Sinds deze visie in voege is, vermijden we dat er grootschalige, solitaire windturbines geplaatst worden met een negatieve impact op het landschap", legt Pieter uit. "Deze cluster van grootschalige windturbines is bovendien deels in handen van een burgercoöperatie. Buurtbewoners kunnen zo mee investeren in de energie die door deze turbines opgewekt wordt." We merken ook een fietspad, een speeltuin en een nieuw bos aan de voet van de windturbines op. "Realisaties die voortvloeien uit het omgevingsfonds. Dat fonds zorgt ervoor dat een deel van de winst van de elektriciteit opgewekt door de windturbines opnieuw geïnvesteerd wordt in de nabije omgeving rondom de windturbine."

We zijn aan het einde gekomen van onze rondleiding doorheen het Pajottenland van de toekomst. Tijd om terug te keren naar vandaag. Maar eerst beantwoordt de gids met plezier jullie vragen.

Waarom inzetten op hernieuwbare energie?

Fossiele brandstoffen hebben geen toekomst in een energieneutrale samenleving omwille van het vrijkomen van broeikasgassen en andere schadelijke stoffen die het milieu belasten. Bovendien zijn fossiele brandstoffen eindig en zijn we voor de import afhankelijk van instabiele staten.

Hernieuwbare energie is overvloedig beschikbaar in België. Bovendien staan verschillende hernieuwbare energietechnieken intussen technisch op punt én zijn ze op termijn goedkoper dan alternatieven zoals fossiele brandstoffen en kernenergie.

Waarom werken aan klimaatadaptieve open ruimte?

Klimaatadaptieve open ruimte is cruciaal om te werken aan een klimaatbestendige toekomst voor het Pajottenland. We zetten in op een stevig open ruimtenetwerk dat we via de beekvalleien een landschappelijke ruggengraat geven tot in de meer intensief bebouwde ruimte.

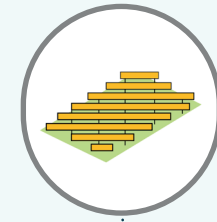
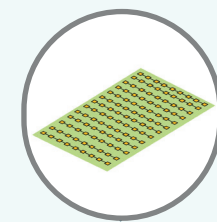
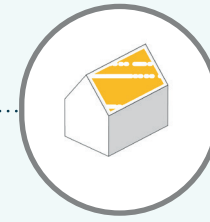
Waarom kiezen voor kernversterking?

Het Pajots landschap is van oudsher een samenspel van bebouwing en open ruimte, maar het kleinstedelijk en dorpse karakter staat onder druk. We grijpen onze zoektocht naar plaats voor hernieuwbare energie aan om te werken rond kernversterking. Dat kunnen we doen door in te zetten op meer groen en minder steen in onze dorpen, door een duurzaam mobiliteitsnetwerk op maat van het Pajottenland uit te tekenen en in te zetten op de beeldkwaliteit van onze Pajotse dorpen.

Je vraag nog niet beantwoord? Meer antwoorden kan je terugvinden in de Landschapsstudie die voor het Pajottenland werd uitgevoerd in 2018-2020, in de oriënterende warmtenetscreening uitgevoerd in 2020-2021 en in de 'Veelgestelde vragen' (FAQ) op onze website.

www.opgewektpajottenland.be

Bouwstenen uit de rondleiding

Zon op daken

We weten dat ongeveer 65% van de Pajotse daken geschikt is voor de installatie van fotovoltaïsche (PV) zonnepanelen, die zonlicht omzetten in stroom. De ambitie is dat in 2040 het overgrote deel (80%) van de geschikte Pajotse daken hernieuwbare elektriciteit produceert uit zonlicht. Een hele uitdaging, want dit betekent dat we toekomstgericht moeten werken aan de technische mogelijkheden om al deze zonne-energie op het elektriciteitsnet te brengen. Enkel zo kan verkoop van eigen overproductie rendabel worden. In de huidige energieprestatieregelgeving van gebouwen (EPB-wetgeving) kan het verplicht aandeel aan zonne-energie voor nieuwbouw verhoogd worden en kunnen soortgelijke verplichte aandelen ingevoerd worden voor bestaande woningen. Beide zijn drijfveren voor een actiever beleid.

Zon op land

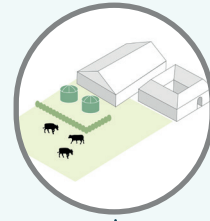
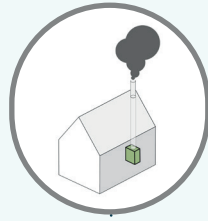
Naast de productie van elektriciteit via zon op daken worden ook solar carports (of zonneafdaken) en agrivoltaïcs meegenomen als bouwstenen.

Voor de **solar carports** wordt gekeken naar parkings die groter zijn dan 500 m².

Iets meer dan de helft van deze parkings, 60%, kan vervolgens overdekt worden met een solar carport. We kunnen niet de volledige parking overdeken omdat er voldoende ruimte vrijgelaten moet worden voor bijvoorbeeld doorgang en manoeuvreren van vrachtwagenverkeer en hulpdiensten.

Agrivoltaïcs zijn haast transparante PV-panelen die als scherm boven bepaalde teelten met beschuttingsnaden geplaatst worden. In het Pajottenland zetten we ze enkel terughoudend in voor kleinfruit. Aandacht voor beeldkwaliteit is hierbij noodzakelijk.

Tot slot wordt ook zon op land voorzichtig ingezet. Dit als laatste optie en onder strenge landschappelijke voorwaarden zoals beeldkwaliteitseisen. Omdat het uitgangspunt meervoudig landgebruik is en blijft, kijken we voor zon op land voornamelijk naar tijdelijke inrichtingen van restgronden zoals braakliggende gronden, brownfields, en rustgronden. Uitzonderlijk kan eventueel een beperkte dorpszonneweide overwogen worden.

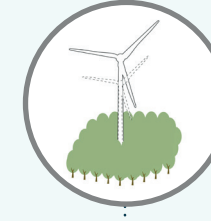
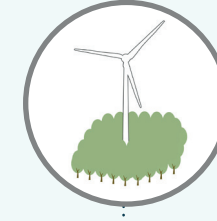

Biomassa

Net zoals bij zon, zetten we ook bij biomassa in op verschillende bouwstenen. We zijn niet van plan om landbouwland in te nemen voor het telen van energiegewassen.

Houtige biomassa is een hernieuwbare bron voor warmte. Door middel van verbranding produceert een hoogrenderende biomassaverbrander groene warmte uit houtige biomassa. Deze installatie wordt vaak gebruikt in grotere gebouwen die niet voldoende geïsoleerd kunnen worden. Zo volstaat het snoeihout van 150 lopende meter houtkant om een woning een jaar lang te verwarmen. Technologische innovaties, een goede afstelling en zorgvuldig onderhoud van de verbrander zorgen ervoor dat de uitstoot van fijn stof en schadelijke gassen onder de norm blijft.

Rundermest is een hernieuwbare bron voor elektriciteit en warmte. Een pocketvergister is een technologie die bijvoorbeeld inzetbaar is bij veeteeltbedrijven vanaf 80 runderen. De vergister zet de rundermest om in duurzame warmte en/of biogas. Op jaarbasis kan een pocketvergister 75 MW energie produceren uit mest. Met het biogas kunnen vandaag 1,3 huishoudens van elektriciteit voorzien worden.

Wind

De twee bouwstenen voor wind zijn de middenschalige en grootschalige windturbines. Windturbines vangen wind en zetten deze om in elektriciteit. Hoe groter, hoe efficiënter de windturbine is in de hoeveelheid energie die geproduceerd wordt voor de ruimte die hij inneemt op het land. Dit komt omdat hogere windturbines grotere wieken kunnen draaien met een groter bereik en omdat het op grotere hoogte vaker en constanter waait. Volgens wettelijke normen rond geluids- en slagschaduw hinder moeten windturbines een bepaalde minimumafstand bewaren tot de dichtst bij zijnde woning. Deze minimumafstand is afhankelijk van de grootte van de windturbine.

Middelgrote windturbines hebben een masthoogte tussen 15 en 80 meter, en ontwikkelen een vermogen tot hooguit 0,1 MW. Middenschalige windturbines zijn enkel financieel haalbaar bij lokale zelfafname en vermeden stroomkost groter dan € 120 /MWh, bijvoorbeeld bij een KMO of landbouwbedrijf. Grootschalige windturbines bestaan in twee maten. De grote windturbines hebben een masthoogte van ongeveer 80 meter en een tiphoogte kleiner dan 130 meter. Ze ontwikkelen een vermogen van 2 tot 3,5 MW. Dit komt overeen met het verbruik van 59 huishoudens vandaag. De zeer grote windturbines, met een masthoogte van 120 meter of meer en een tiphoogte van ± 200 meter, kunnen een vermogen ontwikkelen tot 4,5 MW. Grootschalige windturbines kennen een terugverdientijd van ongeveer 10 jaar en ontvangen productiesteun via groenestroomcertificaten.

Het verhaal achter de rondleiding

We hopen dat je genoten hebt van onze rondleiding doorheen het energieneutrale Pajottenland van de toekomst. Maar hoe zijn we tot dit eindbeeld gekomen? Welke grote stappen hebben we gezet en hoe werd onze visie opgebouwd?

Onze ultieme reisbestemming is een energieneutraal Pajottenland in het jaar 2040. Binnen het strategisch project Opgewekt Pajottenland 2018-2021 zijn we drie jaar lang samen onderweg geweest. Van de voorbereidingen en de echte start met het Ambitiekader 1.0 tot onze eerste tussenstop: een gedragen landschapsvisie op hoe het Opgewekt Pajottenland 2040 eruit moet zien.

Het Ambitiekader 1.0 is onze verzameling van reisafspraken: waar gaan we naartoe? En hoe willen we dat doen? Het staat garant voor het engagement van alle projectpartners om samen

te streven naar een energieneutraal Pajottenland in 2040. Het afsprakenkader werd ondertekend op 18 september 2019 door de burgemeesters van de 10 betrokken Pajotse gemeenten en de gedeputeerde van de Provincie Vlaams Brabant.

De halte van onze eerste etappen, onze landschapsvisie, is geworteld in het Pajottenland. Deze visie is opgebouwd uit een landschappelijk kader waaraan we een energetische invulling op maat geven.

Landschappelijk kader

Wat is het Pajottenland? Hoe zit het landschappelijk en stedenbouwkundig in elkaar? En wat bepaalt nu net die eigenheid van het Pajottenland?

We benaderen het Pajottenland als één energielandschap dat opgebouwd is uit twee identiteiten: dynamische flanken rondom een verstild binnenland. De flanken en noordrand van het gebied zijn dynamisch, druk bewoond en bevraagd, terwijl het binnenland kenmerkend langzaam en haast verstild mooi is. Beide identiteiten vragen én krijgen een andere aanpak. We versterken niet alleen de twee identiteiten zelf, maar ook hun interactie door landschappelijke grenzen en voorwaarden te stellen aan hernieuwbare energie in het Pajottenland.

We hebben de ambitie om zelfvoorzienend te zijn voor energie. Dit betekent dat we onze hernieuwbare energie lokaal wensen te produceren, in het Pajottenland. Opwekking en verbruik van energie worden dicht bij elkaar gebracht. We

koppelen 'stedelijkheid' en 'bedrijvigheid' aan de productie van hernieuwbare energie en respecteren dit in toekomstige opgaves rond verdichting en de mobiliteitsshift. Infrastructuur wordt een aanleiding voor de ontwikkeling van installaties die hernieuwbare energie produceren. De productie van hernieuwbare energie is hierbij niet het enige criterium. Zo kijken we eveneens naar het versterken of zelfs toevoegen van beleving en het markeren van plekken en structuren.

Het uitgangspunt? De omslag naar hernieuwbare energie moet de eigenheid van het Pajotse landschap versterken. En beleidsmakers kunnen dit niet alleen doen: deze transitie is iets waar alle Pajotten aan meewerken.

Het verstilde binnenland

De dynamische rand schetst een heel ander beeld van het Pajottenland, haast een tegenbeeld.

Gebundeld in de flanken en noordrand volgt dit landschap de belangrijkste infrastructuur. Overslagpunten zoals havenkades en op- en afritten van snelwegen zijn de meest dynamische plekken waar industrie, distributie en bedrijvigheid zich vestigen. De dynamische flanken zijn een lappendeken van landgebruiken waarin akkerbouw, wonen en bedrijvigheid direct naast elkaar liggen.

De Zennevallei is van oudsher een dynamische zone door de aanwezigheid van het Kanaal

De dynamische rand

Het Pajotse binnenland is een van de gaafste landschappen van Vlaanderen met een zeer hoge belevingskwaliteit.

De basis ligt in het reliëf en het agrarisch karakter, die beide voortkomen uit de lössbodem: een fijnmazig golvend landschap waarin droge en natte bodems elkaar afwisselen. Deze basis wordt aangevuld met een afwisseling tussen begroeide beekdalen en open kouters en een rijkdom aan vele kleine landschapselementen, hoge natuurwaarden en erfgoed, zoals vierkantshoeves en kastelen.

De combinatie van het reliëf met de vele begroeiingen en kleinschalige landschapselementen laat lange lijnen en hogere objecten in het

landschap verdwijnen. Achter iedere heuvel en bocht zie je weer een nieuwe landschapsconstellatie. Deze snelle afwisseling tussen verschillende landschapsbeelden zorgt ervoor dat geen plek hetzelfde is en we haast kunnen (ver)dwalen in het landschap.

Net deze afwisseling in landschapsbeelden heeft een grote invloed op hoe we het landschap zien en aanvoelen. Zo zijn de kerktorens van de verschillende dorpen niet vanuit alle hoeken zichtbaar.

Dit maakt dat het landschap van het Pajotse binnenland veel elementen kan opnemen, als er voortgebouwd wordt op het kleinschalige karakter.

Charleroi-Brussel. Gelegen in de vallei van de Zenne wordt het kanaal geflankeerd door de snelweg E19 en de spoorlijn Brussel - Bergen - Charleroi.

Aan de andere kant van het Pajottenland vormt de vallei van de Dender, met de steden Gerardsbergen en Ninove, ook een dynamische zone, al is hier de schaal kleiner. Dit komt vooral door de grotere afstand tot Brussel.

De zone tussen Dilbeek en Ninove langs de Ninoofsesteenweg, is de derde dynamische zone, die als periferie van Brussel de laatste decennia een sterke verstedelijking kent.

Draagvlak

Wat is het draagvlak voor hernieuwbare energie in het Pajottenland en waar liggen de knelpunten? Hoe komen we tot een visie die gedragen wordt door de lokale bevolking?

Het einddoel is niet zomaar een visie op een energieneutraal Pajottenland te ontwikkelen. Elk type landschap vraagt om een ander antwoord omdat de draagkracht van elk landschapstype - ruimtelijk en maatschappelijk - anders is. Sommige landschappen zijn geschikter voor een radicaal nieuw type energielandschap, andere vragen dan weer om een zeer zorgvuldige en misschien wel puntsgewijze inpassing. We willen een gedragen visie ontwikkelen, waar het Pajottenland kan achterstaan en waarvoor beleidsmakers, burgers, landbouwers, bedrijven en verenigingen de handen in elkaar slaan. Zo worden we samen nog opgewekter van ons Pajottenland.

Om inzicht te krijgen in de draagkracht van het landschap en om te werken aan draagvlak voor hernieuwbare energie in het Pajottenland, laat de provincie Vlaams-Brabant een landschapsstudie uitvoeren door Endeavour (participatie-experten), LAMA (landschapsarchitecten), ZES (energie-experten) en BURA (stedenbouwkundigen). De taak van het team dat de studie uitvoert, is het verkennen van de landschappelijke en maatschappelijke integratie van de best mogelijke mix

van hernieuwbare energiebronnen in het Pajottenland. Dit gebeurt onder andere via verschillende participatiemomenten met de Pajotten.

Alle opmerkingen en bezorgdheden van de Pajotten tijdens deze workshops werden zorgvuldig gewikt en gewogen door het team van de landschapsstudie. Ze dienden als basis voor het Ambitiekader, en voor de ontwerpvisie op hernieuwbare energie in het Pajottenland. Deze ontwerpvisie bestaat uit een uitgebalanceerde mix van hernieuwbare energiebronnen die het Pajottenland in staat stelt om in 2040 energieneutraal te zijn met lokaal geproduceerde energie. De keuze aan energiebronnen, de verhoudingen hiertussen, en de randvoorwaarden voor toepassing zorgen voor een evenwicht tussen energetische efficiëntie, ruimtelijke wenselijkheid en maatschappelijke draagkracht, met een realistisch blik op de haalbaarheid en de mogelijkheid voor energieopslag.

oktober 2018 – januari 2019 diepte-interviews

Het landschapsteam nam verschillende diepte-interviews af bij lokale actiescomités, burgerbewegingen, landbouwers, experts, projectontwikkelaars en beleidsmakers.

26/02/2019 Bewonersworkshop Energie-initiatieven

Samen met een aantal Pajotten gingen we op zoek naar de knelpunten die lokale projecten en coöperaties ondervinden bij het werken rond energie. Welke kansen en welke uitdagingen zien bewoners voor de energietransitie in het Pajottenland?

28/02/2019 Bewonersworkshop Landschapsbeleving

Het team van de landschapsstudie presenteerde de eerste bevindingen uit de landschapsanalyse. Samen met een aantal bewoners uit het Pajottenland gingen we verder op zoek naar die karakteristieke landschapselementen en structuren die het Pajottenland zo uniek maken.

26/09/2019 Ambtelijke workshop energie

De ambtenaren van de verschillende Pajotse gemeenten deelden hun ervaringen over het ambitieniveau en het draagvlak naar hernieuwbare energie binnen hun gemeente. Samen met het team van de Landschapsstudie hadden ze het ook over de knelpunten en kansen de gemeentes ervaren bij het opzetten van een duurzame energietransitie.

27/02/2019 Workshop Energieke ondernemers

Wat zijn de knelpunten die ondernemers ondervinden bij het opzetten van energie-innovaties en -coöperaties in het Pajottenland? Het team van de Landschapsstudie bracht, samen met de energieke ondernemers uit de regio, de ruimtelijke eisen van hernieuwbare energie in kaart.

26/06/2019 Bewonersworkshop Landschap en Energie

Kansen en ambities die naar boven kwamen tijdens de verschillende workshops in februari werden samengebracht. Hiervoor schoof het team van de landschapsstudie drie uiteenlopende denkrichtingen naar voor, die elk opgebouwd waren op basis van dezelfde set van parameters. Deze denkrichtingen waren niet bedoeld om uit te kiezen. Integendeel, ze waren voer voor discussie, zodat het landschapsteam de de impact en het effect van de verschillende denkrichtingen bij de Pajotten kon begrijpen.

18/09/2019
Breed Publieksmoment

Op woensdag 18 september 2019 was het eindelijk zover: we toonden ons Ambitiekader aan de bewoners van het Pajottenland. Dit Ambitiekader is in grote mate gevoed door de Pajotten, ambtenaren en energieke deelnemers die meewerkten aan de workshops. Samen met het Ambitiekader stelden we de deelnemers aan de hand van een tentoonstelling een aantal scenario's voor over hoe hernieuwbare energie in het landschap kan ingepast worden. Na de tentoonstelling was er ruimte voor debat, waarbij deelnemers vragen konden stellen en opmerkingen delen. Diezelfde dag werd het Ambitiekader ook ondertekend door alle Burgemeesters en de gedeputeerde van de provincie Vlaams-Brabant, in aanwezigheid van de pers.

11 januari 2021 – 15 maart 2021
Welkom in het virtuele Pajottenland!

We bootsten het Pajottenland na in een virtuele wereld. Ieder die dat wilde, kon hier zelf proberen om het Pajottenland energieneutraal te maken door hernieuwbare energiebronnen toe te voegen of te verwijderen. Afkloppen kon je met je hoogst persoonlijke hernieuwbare energiemix voor het Pajottenland.

Het einddoel is niet zomaar een visie op een energieneutraal Pajottenland te ontwikkelen. Elk type landschap vraagt om een ander antwoord omdat de draagkracht van elk landschapstype - ruimtelijk en maatschappelijk - anders is. Sommige landschappen zijn geschikter voor een radicaal nieuw type energielandschap, andere vragen dan weer om een zeer zorgvuldige en misschien wel puntsgewijze inpassing. We willen een gedragen visie ontwikkelen, waar het Pajottenland kan achterstaan en waarvoor beleidsmakers, burgers, landbouwers, bedrijven en verenigingen de handen in elkaar slaan. Zo worden we samen nog opgewekter van ons Pajottenland.

Om inzicht te krijgen in de draagkracht van het landschap en om te werken aan draagvlak voor hernieuwbare energie in het Pajottenland, laat de provincie Vlaams-Brabant een landschapsstudie uitvoeren door Endeavour (participatie-experten), LAMA (landschapsarchitecten), ZES (energie-experten) en BURA (stedenbouwkundigen). De taak van het team dat de studie uitvoert, is het verkennen van de landschappen.

Energetische invulling

Kunnen we het Pajottenland binnen het landschappelijk kader energieneutraal maken? Welke energiebronnen kunnen we daarvoor gebruiken? En onder welke voorwaarden?

Op voorwaarde dat we 18% besparen op onze energiebehoefte én we ons elektriciteitsverbruik verdrievoudigen, kunnen we energieneutraal worden in het Pajottenland. Dit blijkt uit de energiesysteemanalyse, uitgevoerd door het team landschapsstudie. Aan de hand van enkele voorbeeldpuzzels verkennen we hoe het landschappelijk kader energetisch ingevuld kan worden.

Wat is elektrificatie?
De uitbouw van elektriciteitsopwekking en -distributie.

Verbruik

899.479 MWh

100% lokaal
hernieuwbaar
kan!

3X
elektrificatie

18%
reductie

NU
2.628.668 MWh

2040
899.479 MWh

In theorie

In theorie is de 'ideale mix' een uitgebalanceerde mix van hernieuwbare energiebronnen: een evenwicht tussen energetische efficiëntie, ruimtelijke wenselijkheid en maatschappelijke draagkracht, met aandacht voor een realistisch blik op de haalbaarheid en de mogelijkheid voor energieopslag. De mix levert bewust een hernieuwbare energieproductie die hoger ligt dan strikt nodig voor het bereiken van energieneutraliteit op jaarbasis. Voor het Pajottenland komen we uit op 116% aan hernieuwbare energie in plaats van 100%. Deze extra productie van 16% is een noodzakelijke buffer. Het is mogelijk dat we de 18%

energiebesparing niet (tijdig) halen. Daarnaast kan niet op elk moment evenveel hernieuwbare energie geproduceerd worden.

Deze energetische invulling heeft de potentie om van het Pajottenland een 100% autonome regio te maken wat energie betreft. Door de gebalanceerde mix en op termijn voldoende in te zetten op energieopslag kan de ideale mix in de toekomst ook zorgen voor 95% energie-autonomie. Dit zou dan kunnen op elk moment van de dag en het jaar. Daar worden wij opgewekt van!

Zon

Zon is de voornaamste hernieuwbare energiebron om het Pajottenland energieneutraal te maken. Ze is onuitputtelijk en vrijwel overal toepasbaar.

De meest gekende toepassing van zonne-energie zijn zonnepanelen met fotovoltaïsche cellen, best gekend als een PV-installatie. Deze installaties zetten het licht direct om in elektriciteit: zonnestroom. PV-panelen hebben het nadeel dat ze relatief veel oppervlakte nodig hebben om een bepaalde productie te halen. Door ze op bestaande daken te installeren, nemen ze geen nieuwe ruimte in. Alternatieve

Wind

Naast zon heeft ook wind een cruciale rol in de ideale mix. De belangrijkste reden is het bewaren van stabiliteit op het energienet. Want hernieuwbare energie gaat niet alleen over de installaties, maar ook over de transmissie en distributie die nodig is om die elektriciteit te capteren en bij de gebruikers te brengen.

De inzet van windenergie laat toe om opwekking en verbruik van hernieuwbare elektriciteit beter uit te balanceren. Zo moet deze energie zo min mogelijk opgeslagen worden en worden piekbelastingen op het energienet afgevlakt. Daarnaast is windenergie ook efficiënter in termen van de ingenomen oppervlakte. Grondopstellingen van zonnepanelen bijvoorbeeld leveren voor eenzelfde oppervlakte

toepassingen zijn zonnepanelen die op water of op het land geplaatst worden.

Voordelen zijn de snelle en eenvoudige plaatsing en een sterk dalende kostprijs. Ook de technische evolutie in PV-installaties gaat nog steeds erg snel, waardoor het rendement in de toekomst nog verwacht wordt te stijgen.

minder stroom op.

De plaatsing van windturbines is omstreden. Ook, of zeker, in het Pajottenland.

Daarom vertrekken we ook voor windenergie vanuit de eigenheid van het Pajots landschap en koppelen we het gebruik van windenergie aan 'windkansgebieden' en een bijhorend ontwikkelingskader (zie verder). Dit kader omvat alle landschappelijke, ruimtelijke en organisatorische voorwaarden waaraan windturbineprojecten moeten voldoen volgens de landschapsvisie 'Opgewekt Pajottenland'.

Biomassa

Naast zon en wind zet de ideale mix ook in op biomassa: een hernieuwbare energiebron die mogelijkheden biedt om het landschap te versterken.

We streven ernaar om een lokale logistieke keten van houtige biomassa uit te bouwen op maat van het Pajottenland. Het lokaal karakter is noodzakelijk om biomassa als hernieuwbare energiebron te kunnen beschouwen. Houtige biomassa van kleine landschapselementen (zoals knotbomen, hakhout en houtkanten) kan aangevuld worden met hout afkomstig van korte-omloop hout, dat is de teelt van houtige biomassa op percelen. Op die manier produceren we dus niet alleen een hernieuwbare energiebron, maar dragen we rechtstreeks bij aan het behoud en onderhoud van het landschap en van de biodiversiteit.

Op lange termijn streven we voor houtige biomassa de 'ladder van Lansink' na: toepassingen binnen het afvalbeleid, zoals hergebruik en recycling die ecologisch beter zijn, hebben voorrang op verbranding. In de toekomst zullen we houtige biomassa wellicht dus enkel nog inschakelen als grondstof voor circulaire economie. Tot dan kan houtige biomassa ingezet worden als lokale bron voor duurzame warmte via kleinschalige verbrandingsinstallaties. De huidige generatie biomassaverbranders waar we hier naar kijken, zijn niet te vergelijken met de traditionele houtkachels die zorgen voor fijn

stof. Door een goede afstelling en onderhoud van de installaties en door kwalitatieve houtsnippers te gebruiken, komt de luchtkwaliteit niet in gevaar.

En zolang de biomassa niet verder dan 30 km rondgereden wordt, is de koolstofdioxidecirkel ook rond. In het beheerplan nemen we aanplantingen op om tegemoet te komen aan de te rooien vegetatie.

We bouwen dus een logistieke keten voor houtige biomassa op maat van het Pajottenland, waarbij we zowel inzetten op het aanbod van als de vraag naar houtige biomassa. In eerste instantie focussen we op het energetische luik en de vraag naar lokale houtsnippers voor biomassaverbranding. Zo kunnen lokale landbouwers een financiële return halen uit houtkantenbeheer. En publieke gebouwen kunnen lokaal geoogste houtige biomassa ophalen bij de een lokale opslagplaats om zo hun verwarmingsinstallaties te voeden. Maar we houden ook de vinger aan de pols wat betreft de mogelijkheden voor circulaire economie en zetten hier ook onze schouders mee onder.

Waterkracht

Pajotse watermolens waren in het verleden noodzakelijk om waterkracht te kunnen inzetten als energiebron voor het malen van graan. In het energielandschap van de toekomst zal waterkracht geen substantieel onderdeel zijn van de energetische invulling: het energetisch en financieel potentieel is namelijk te beperkt. Kleinschalige waterkrachtcentrales kunnen enkel gebouwd worden op plaatsen met historisch vastgelegde stuwrechten, dus bij oude watermolens. Bij de moderne turbines wordt het oude rad vervangen door een Zuppingerwiel bij onderslagmolens of een vortex, Kaplan, of Francisturbine bij bovenslagmolens. Financieel gezien is inzetten op waterkracht

een langetermijninvestering. Zo wordt de turbine na de helft van haar levensduur terug verdiend. Jammer genoeg is dat pas na 20 jaar ...

Het energetisch potentieel mag dan wel beperkt zijn; dit wil niet zeggen dat er helemaal geen energie opgewekt kan of mag worden met waterkracht. Alle extra energie die puntsgewijs geproduceerd wordt met waterkracht, draagt bij tot het vergroten van onze lokale energiebuffer. Het hergebruiken van oude watermolens en hun historische stuwrechten biedt een unieke kans om een link te maken tussen lokale energieproductie en erfgoed.

Duurzame warmte

Duurzame warmte is één van de grote uitdagingen in het streven naar een energieneutraal Pajottenland. De potentie voor grootschalige collectieve warmtenetten is beperkt tot één kansrijke cluster in Liedekerke, gevoed met warmte van riothermie en restwarmte. Daarnaast zijn er enkele kansen voor de ontwikkeling van kleinschaligere warmtenetten, zoals aan het Wildersportcomplex in Sint-Pieters-Leeuw en in het centrum van Herne.

Voor het overgrote deel van de gebouwen in het Pajottenland moeten we inzetten op duurzame individuele warmteoplossingen, zoals warmtepompen die met omgevingslucht werken, ondiepe geothermie (wat maar op zeer specifieke locaties kan) en korteketenbiomassa. Zowel voor individuele warmtepompen als de ondiepe geothermie is hernieuwbare elektriciteit nodig. Deze is al mee voorzien in de noodzakelijke verdrievoudiging van de elektrificatie.

... in beleid ...

In theorie kan het Pajottenland 100% energieneutraal worden. Dit door in te zetten op 18% energiebesparing, een verdrievoudiging van de elektrificatie en de inzet op lokale hernieuwbare energieproductie op maat van het landschap. Maar hoe zetten we die visie ook om in effectief beleid?

Geïnspireerd door de voorbeeldpuzzels gingen de lokale beleidsmakers samen aan de slag met het landschappelijk kader en de rekentool om hun energetische invulling van het Pajottenland uit te werken. Voor elke gemeente werd een eerste haalbare energiemix afgeklopt, waarvan de som een haalbare energiemix voor het Pajottenland is. De theoretische windkansgebieden die uit de Landschapsstudie naar voor geschoven werden, zijn gewikt, gewogen en streng geëvalueerd. Enkele gebieden sneuvelden en andere werden ingeperkt. Het ontwikkelingskader voor windenergie (de randvoorwaarden waaraan voldaan moet zijn om een windkansgebied aan te snijden) werd door iedere partner onderschreven.

In onze **dorpen** streven we naar **energieneutraliteit**. We benutten in de eerste plaats het grote potentieel van zonne-energie op de daken. Per dorp, wijk of gebouw onderzoeken we of het

haalbaar is om een collectieve warmtevoorziening aan te leggen. Voor grotere, publieke gebouwen (zoals een school, bibliotheek, sporthal of gemeenschapscentrum) kan duurzame warmte voorzien worden door middel van een pocketverbrander. De houtige biomassa die hiervoor als grondstof dient, kan geoogst worden uit korte omloophout en haagkanten: een nieuw bedrijfsmodel voor de landbouw en een hefboom voor de aanplant van kleine landschapselementen in het Pajottenland. De duurzame opwekking van energie door windenergie is hier enkel wenselijk met middelgrote windturbines, die een maximale masthoogte van 50m hebben. Ze worden gekoppeld aan het dorp, een bedrijventerrein of een landbouwbedrijf. In het **Pajotse landschap** wordt daarnaast volop ingezet op het versterken van een kleinschalige agrarisch cultuurlandschap waarin een belangrijke rol weggelegd is voor de landbouwer.

In het **dynamische, meer verstedelijkte landschap** van het Pajottenland wordt maar liefst 61% van alle energie in het Pajottenland verbruikt. Hier wonen dan ook de meeste mensen en zijn de meeste bedrijven gesitueerd. In dit gebied streven we naar een **innovatief intensief energielandschap met een sterke (energetische) koppeling tussen bedrijvigheid en wonen**. Hier is veel ruimte op de daken van woningen en bedrijfspanden voor de opwekking van zonne-energie. Het creëren van aantrekkelijke en duurzame woonomgevingen in combinatie met een groenblauw netwerk in en om de stad zal het gebied een nieuwe identiteit geven. Op strategisch aangeduide locaties gaan we aan de slag met windenergie. We duiden enkele windkansgebieden aan om de hernieuwbare energiemix te vervolledigen en om te vermijden dat grootschalige

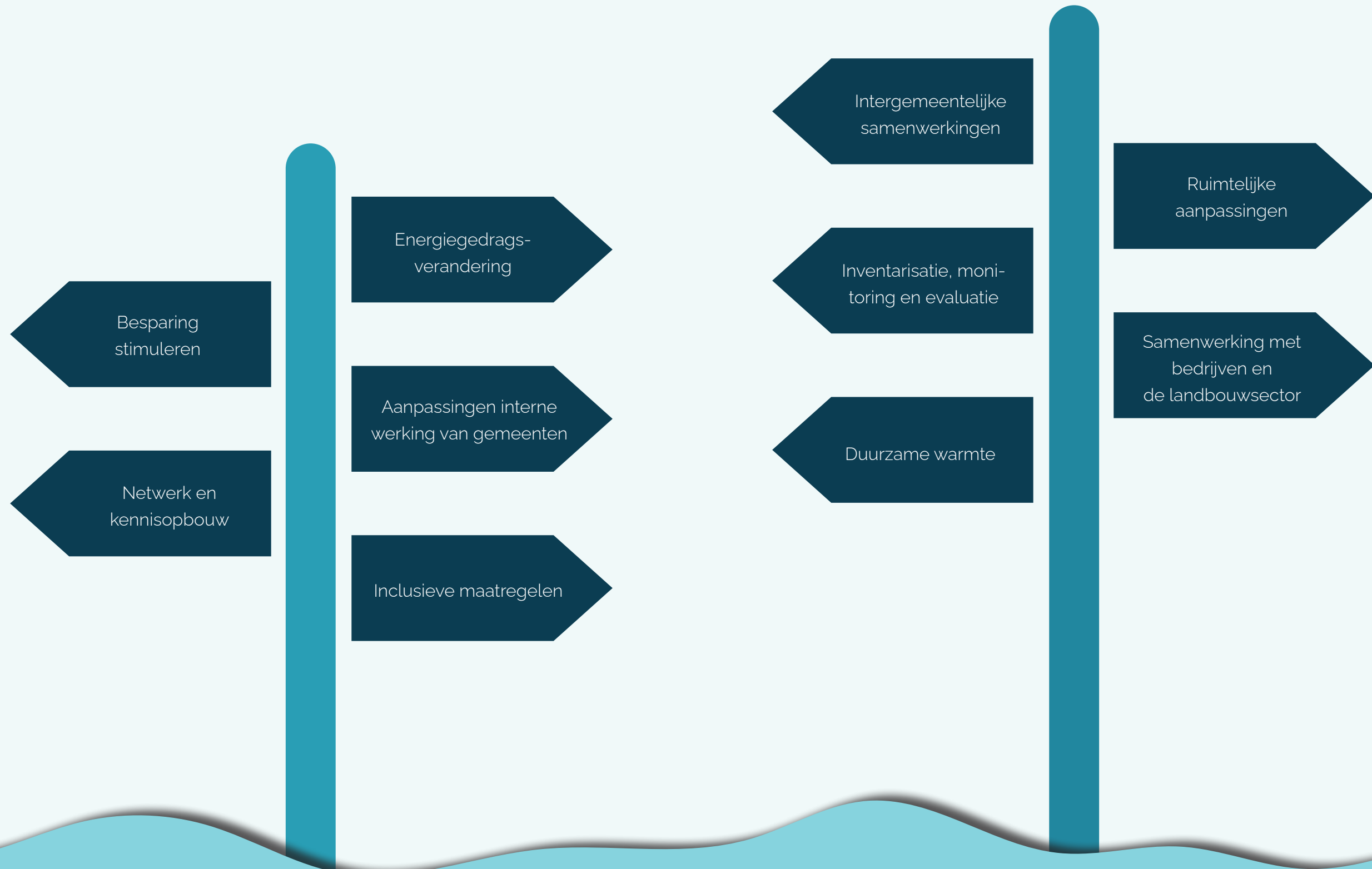
windturbines her en der in het Pajotse landschap opduiken. Er komen dus op enkele goed door-dachte plaatsen grootschalige windturbines, met aandacht voor de impact op het landschap. Windkansgebieden kunnen ontwikkeld worden onder strikte voorwaarden. Tenslotte benutten we in het dynamische, meer verstedelijkte landschap van het Pajottenland het potentieel voor warmtenetten en innovaties met waterstof.

En die mix mag er zijn! We komen aan 100 %. Met iets meer zon (73%) en biomassa (6%), en iets minder wind (12%) komen we dicht in de buurt van de samenstelling van de theoretische ideale mix.

... en in de praktijk

De energetische bouwstenen van de landschapsvisie, de inzichten van de draagvlakanalyse en de resultaten van de warmtenetscreening vormen de basis voor de ontwikkeling van specifieke 'road-maps': tien concrete actieplannen die zich elk focussen op een bepaald aspect van de landschapsvisie. Elke roadmap bestaat uit specifieke doelstellingen en acties op korte, middellange en lange termijn.

Deze tien routekaarten vormen samen de kern van het actieplan Opgewekt Pajottenland.

Windkansgebieden en hun ontwikkelingskader in het Pajottenland

Windkansgebieden

Het plaatsen van windturbines dient met grote zorgvuldigheid voor het landschap te gebeuren: windturbines zijn onmiskenbaar ruimtelijk dominant en vereisen dus een consistente omgang.

Anders dan te vertrekken vanuit de gegeven restricties die aangeven waar er geen windturbines geplaatst mogen worden, een negatieve connotatie, vertrekt de landschapsvisie vanuit de zoektocht naar plekken waar windturbines een meerwaarde voor het landschap en de omgeving kunnen bieden. Vanuit ruimtelijke aanleidingen voor het plaatsen van windturbines zoeken we dus naar positieve verbanden en gevoelens in het landschap en het versterken van de landschappelijke kwaliteit van het Pajottenland.

We gaan op zoek naar windkansgebieden: gebieden waar de ontwikkeling van windturbineprojecten mogelijk is, maar volgens de voorwaarden vastgelegd in het bijhorend ontwikkelingskader. In de windkansgebieden kunnen bestaande windturbines na hun afschrijftermijn vervangen worden en kunnen nieuwe windturbineprojecten ontwikkeld worden. Door het vastleggen van windkansgebieden is het ook duidelijk waar in de toekomst geen windturbines ontwikkeld kunnen worden.

De afbakening van de windkansgebieden wordt opgebouwd volgens een duidelijke logica, zodat deze later bruikbaar is voor het afwegen en consequent beoordelen van latere omgevingsvergunningaanvragen. De opbouw vertrekt vanuit twee basisprincipes: 'Clusteren' en 'Van ruimtelijke aanleiding tot positieve associaties'. Beide principes zijn gebaseerd op verschillende uitgangspunten.

Basisprincipe 1: Clusteren

Windturbines worden gebundeld in windkansgebieden, waarbinnen ruimtelijk-energetische optimalisatie en kostenoptimalisatie nagestreefd worden.

Duidelijkheid

Door in te zetten op clusters van windturbines ontstaan er zones met windturbines en zones zonder windturbines. Hierdoor wordt een wildgroei aan windturbines - die mogelijk is binnen het huidige kader - voorkomen. Zowel de bepaling van de windkansgebieden als de inplanting van windturbines binnen deze zones moet logisch zijn.

Ruimtelijk-energetische optimalisatie

Voor een optimale windvangst moeten windturbines steeds een bepaalde afstand ten opzichte van elkaar houden. In westelijke richting moet 4 tot 6 keer de masthoogte als tussenafstand voorzien worden en in de dominante windrichting, zuidwest, 6 tot 9 keer de masthoogte. De plaatsing van de eerste windturbine bepaalt dus hoeveel windturbines er op welke locatie binnen het windkansgebied geplaatst kunnen worden. Binnen de aangeduide windkansgebieden moet ook nog onderzocht worden of met een slim toegepast uitdoofbeleid van bebouwing de plaatsing van windturbines geoptimaliseerd kan worden. Om zo efficiënt mogelijk energie te kunnen produceren met de beschikbare ruimte in een windkansgebied moet dus van bij aanvang duidelijk zijn welke opstelling van windturbines ruimtelijk-energetisch de meest efficiënte is. Dat wil zeggen: een opstelling waarbij zoveel mogelijk energie geproduceerd wordt voor de ingenomen ruimte. Samenwerking tussen ontwikkelaars van windturbineprojecten is dus cruciaal.

Belang van de som van de mix. (intermittentie en beschikbaarheid)

De aansluiting van windturbines op het transmissienet is een belangrijke kost. Door de ontwikkeling van een windkansgebied als geheel te bekijken en niet ad-hoc en puntsgewijs in te vullen, wordt kostenoptimalisatie nagestreefd. Ook hier is samenwerking tussen ontwikkelaars en de transmissienetbeheerder Fluvius cruciaal.

Basisprincipe 2: Van ruimtelijke aanleiding tot positieve associatie

De locaties van windkansgebieden worden bepaald vanuit een positieve bijdrage aan het landschap, op maat van het verstilde binnenland en de dynamische rand. Bij een logische plaatsing van windturbines kunnen mensen windenergie op een positieve manier beginnen associëren met het landschap.

Het verstilde binnenland en de dynamische rand als uitgangspunt én wensbeeld

We benaderen het Pajottenland als één energielandschap dat opgebouwd is uit twee identiteiten. Aan de randen heb je de Dender- en de Zennevallei als twee dynamische flanken, en de verstedelijkte zone rond de Ninoofsesteweg. Binnen deze gebieden met een meer geïndustrialiseerd karakter zit een hoge verstedelijkingsdruk en lopen diverse infrastructuren die gekoppeld zijn aan bedrijvigheid en mobiliteit. Het 'binnengebied' dat tussen deze flanken ligt, is een heel langzaam, verstillend en laag binnenland.

Door het versterken van de twee identiteiten 'verstild binnenland' en 'dynamische rand' versterken we de karakteristieken van het Pajotse landschap. We bouwen dus verder op de kerneigenschappen van beide gebieden. Dit betekent dat we ervoor opteren om binnen het verstillende Pajotse binnenland geen grootschalige windturbines voorzien. De windkansgebieden worden gekoppeld aan de dynamische rand, onder de voorwaarden dat ze de omgevingsontwikkeling ondersteunen en ingezet worden als een energielandschap.

Energievraag en -aanbod als onafscheidelijk koppel

Tot vandaag wordt het energiesysteem hoofdzakelijk bekeken als een gecentraliseerd systeem, waarbij de fossiele en nucleaire productie-installaties losgekoppeld zijn van waar we wonen en werken. Hiermee zijn vraag en aanbod van energie ontkoppeld en is de landschappelijke impact van ons energieverbruik voor velen 'onzichtbaar' geworden. Hernieuwbare energie laat deze ontkoppeling niet meer toe. Eén van de vuistregels in hernieuwbare energie is het zo dicht mogelijk bij elkaar brengen van productie en verbruik, in tijd en ruimte. Laat dit nu meteen dé grote uitdaging zijn van het ruimtelijk beleid in ons huidige landschap.

Maar het biedt ook kansen. Door het koppelen van energievrage en -aanbod kan er vanuit persoonlijke beleving een positieve gevoelswaarde zijn. Mensen vinden het vaak aanvaard-

baar dat energie geproduceerd wordt daar waar die haast meteen verbruikt wordt. Hernieuwbare energie versterkt ook de link tussen menselijke activiteiten en het landschap waarin die activiteiten plaatsvinden, of het nu gaat over wonen, werken, verplaatsen of winkelen. De meer verstedelijkte gebieden en stadsranden zijn omwille van hun hoger energieverbruik dan ook ruimtelijke aanleidingen voor het lokaliseren van windkansgebieden.

Grootschalige infrastructuur en bedrijventerreinen als aanleiding, maar niet onvoorwaardelijk

In de zoektocht naar nieuwe, hoog dynamische energielandschappen kunnen grootschalige infrastructuren en bedrijventerreinen door hun schaal en ruimtelijk 'zwaargewicht' interessante aanleidingen zijn voor de koppeling met de productie van windenergie. Bij grootschalige infrastructuur denken we onder andere aan op- en afrittencomplexen, spoorwegen, of combinaties van infrastructuur met bedrijventerreinen of retailgebieden. Het koppelen van windturbines aan deze infrastructuren en gebieden versterkt de beleving van routes voor gebruikers en creëert identiteit en herkenbaarheid van bepaalde 'plekken'. Hiermee sluit het basisprincipe aan bij de huidige Vlaamse richtlijn, maar dit is niet onvoorwaardelijk. Binnen de landschapsvisie Pajottenland vormt een grootschalige infrastructuur of bedrijven- of retailgebied enkel en alleen een aanleiding voor het plaatsen van windturbines wanneer hier ook een landschappelijke context toe is. Gasten in het landschap, zoals de spoorlijn die als een haast onzichtbare lijn door het zuiden van het Pajottenland loopt, vormen geen aanleiding voor het plaatsen van windturbines. Het 'versterken' van gasten is net wat we niet willen.

Een open deur: respecteer de beschermde gebieden en de bijhorende afstandsregels

Het spreekt voor zich, maar we willen toch nog even benadrukken, dat de Pajotse gebieden met een bescherming vanuit erfgoedwaarde, zoals ankerplaatsen en beschermde landschappen, en natuurwaarde, zoals natura 2000 of VEN gebied, gevrijwaard blijven van de ontwikkeling van windturbines tot op een bepaalde afstand.

2

Niet zonder voorwaarden: een ontwikkelingskader voor het aansnijden van windkansgebieden

Het aansnijden en ontwikkelen van de Pajotse windkansgebieden kan niet zonder te voldoen aan maatschappelijke, organisatorische en ruimtelijke voorwaarden. De koppeling en herverdeling van lusten en lasten is het basisprincipe. Zo willen we de windkansgebieden inzetten als hefboom voor de transformatie en versterking van het landschap.

Maatschappelijk – over lusten en lasten

Windturbineprojecten lijken vaak als een zwaard van Damocles boven de hoofden te hangen. Een onmiskenbare landschappelijke impact op de directe leefomgeving en het gevoel dat je alleen maar kan ondergaan, waarbij de lasten voor de omwonenden zijn en de lusten ver weg zitten. Dit willen we anders in het Pajottenland. Door het afbakenen van windkansgebieden met een bijhorend ontwikkelingskader hebben de lokale beleidsmakers alvast de regie in handen.

Voor elk windkansgebied moet een dialoogplatform en omgevingsfonds opgericht worden. Daarnaast kan er ook nog een financiële bijdrage rechtstreeks naar de gemeentekas gaan voor investeringen in de leefbaarheid en klimaatadaptatie binnen het windkansgebied.

Een omgevingsfonds is een fonds dat opgericht wordt door de ontwikkelaar(s) van het windturbineproject. Per windturbine wordt een jaarlijkse bijdrage aan het fonds gestort, berekend op basis van de opbrengst of een vast bedrag per windturbine. Idealiter gelden hierover voor alle windkansgebieden in de regio Pajottenland dezelfde afspraken. Met deze middelen financiert het landschapsfonds projecten die de directe leefbaarheid van het windkansgebied ten goede komen. Zo herstelt het landschapsfonds heel concreet de kleinschaligheid van het Pajots landschap op niveau van de omwonenden en recreanten. Integraal landschapsbeheer versterkt dan de lokale identiteit van de regio. Het aanplanten van nieuwe kleinschalige groenstructuren overbruggen de schaalsprong naar windturbines in de achtergrond. Door het inschakelen van deze groenstructuren in de korteketenbiomassa via gericht beheer kunnen ze lokale houtsnippers leveren.

Hoe het omgevingsfonds voor elk windkansgebied er zal uitzien, hangt af van het individueel traject dat per windkansgebied doorlopen wordt. Door ontwikkelaars, omwonenden en landbouwers samen te laten uitwerken wie het fonds beheert, hoe bepaald wordt waarin de middelen geïnvesteerd worden, wie medezeggenschap heeft over de besteding van de middelen... werken ze samen aan een energielandschap binnen hun windkansgebied.

Organisatorisch – over geven en nemen

Ook organisatorische aspecten zijn belangrijk.

Zo stellen we voor om een omgevingsvergunning voor een windturbineproject pas te behandelen bij een minimum aantal windturbines. Dit zorgt ervoor dat er een minimum aan ruimtelijk-energetische efficiëntie en kostenoptimalisatie nagestreefd wordt. Ontwikkelaars kunnen hiervoor samenwerken. Het minimum aantal turbines per windkansgebied is nog te bepalen.

Een tweede aspect is de verplichting van een minimumaandeel aan burgercoöperatie bij windturbineprojecten. Zo worden Pajotten mede-eigenaar van de turbines en kunnen ze rechtstreeks mee genieten van de opbrengst.

Ook het opzetten van een participatietraject is belangrijk. De gezamenlijke ontwikkeling van het landschapsfonds per windkansgebied is hiervoor een mooie kapstok.

Tot slot kan ook bekeken worden in hoeverre Pajotse bedrijven en aannemers in staat zijn om een windturbineproject te ontwikkelen en te bouwen, naar het voorbeeld van een windpark in Betuwe in Nijmegen.

Ruimtelijk – over eenheid en rust

Ook organisatorische aspecten zijn belangrijk.

Zo stellen we voor om een omgevingsvergunning voor een windturbineproject pas te behandelen bij een minimum aantal windturbines. Dit zorgt ervoor dat er een minimum aan ruimtelijk-energetische efficiëntie en kostenoptimalisatie nagestreefd wordt. Ontwikkelaars kunnen hiervoor samenwerken. Het minimum aantal turbines per windkansgebied is nog te bepalen.

Een tweede aspect is de verplichting van een minimumaandeel aan burgercoöperatie bij windturbineprojecten. Zo worden Pajotten mede-eigenaar van de turbines en kunnen ze rechtstreeks mee genieten van de opbrengst.

Ook het opzetten van een participatietraject is belangrijk. De gezamenlijke ontwikkeling van het landschapsfonds per windkansgebied is hiervoor een mooie kapstok.

Tot slot kan ook bekeken worden in hoeverre Pajotse bedrijven en aannemers in staat zijn om een windturbineproject te ontwikkelen en te bouwen, naar het voorbeeld van een windpark in Betuwe in Nijmegen.

Maxime Savoldi
Landschapsdichter
Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei
2021

2040

wat als
cijfers, véél cijfers,
zo van, weet ge, 1 2 3 4 5 6 7 8 9
wel wijzen op het feit dat het 5 voor 12 is
maar dat een brandend nieuwsfeit, hoe heet van de naald ook, ons koud laat
zolang we het niet zelf aan de levende lijve ondervinden

wat als
studies, tabellen en grafieken
rapporten, adviezen en synthesen
wijze grijze witte loebassen in nog wittere lange jassen
alleen maar meegeven wat we eigenlijk niet willen weten

wel, eigenlijk-feitelijk heeft onderzoek zonet uitgewezen dat
we de toekomst niet zomaar, zonder ba-ba-beloeba
tot 1 nummer kunnen reduceren
dat we
normale mensen nodig hebben die zich abnormale zaken kunnen inbeelden en
taboes durven doorbreken

want
wat als
wetenschap niet alles was
wat dan

